Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti 60820100 – O'rmonchilik va aholi yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

Fanning o'qilishidan maqsad – o'sib turgan daraxtzorlarda, kesilgan daraxtlarda taksatsiya hihoblash ishlarini va o'rmondan olinadigan yog'och mahsulotlarining sifat va miqdor ko'satgichlarini aniqlashni o'rgatishdir.O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish fanining o'rmon va xalq xo'jaligidagi ahamiyati, taksatsiya hisoblash ishlarida analitik geometriya usullari va O'rmondan asosiy foydalanish, xalq xo'jaligini o'rmon xo'jaligi maxsulotiga bulgan talabi, o'rmon tuzish bo'yicha O'rmon taksatsiyasi qonuniyatlari, o'rmon xo'jaligini kelajakda rivojlanish tizimlari, o'rmon xo'jalik shakllarining klassifikatsiyasini, o'rmonni kelib chiqishiga qarab xo'jalik shakllari yuzasidan tasavvurga ega bulish kerak.

60820100 – O'rmonchilik va aholi yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish" fani 5-6 - semestrda rejalashtirilgan bo'lib, unda ma'ruza amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari mavzulari tasdiqlangan fan dasturi asosida, mavzular ketma-ketligi biri-birini to'ldirib, fanning barcha bo'limlarini qamrab olgan.

Xulosa qilib aytganda 60820100 – O'rmonchilik va aholi yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish ta'lim yo'nalishi uchun "O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish" tuzilgan ushbu fan dasturi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan qo'yilgan talablarga to'liq javob beradi va uni foydalanishlari uchun tavsiya etaman.

Samarqand davlat arxitektura-qurilish

universiteti "Geomatika muhandisligi"

kafedrasi katta o'qituvchisi, t.f.f.d. V.R.Niyaz

XODIMLAR BO'LIMI SamDAQU

NING IMZOSI

TASDIQLAYMAN

KB BOSHLIG'I

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIYTA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI AGROBIOTEXNOLOGIYALAR VA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI INSTITUTI

Ro'yxatgaolindi: № BD-60820100 2024-yil "10" 04		**"TASDIQLAYMAN"** SamDUrektori: R.I.Xalmuradov 2024 yil "__" ____

O'RMON TAKSATSIYASI VA O'RMON TUZISH

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	800 000 – Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810 000 – Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60820100 – O'rmonchilik va aholi yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
O'TO'T1508 O'TO'T1608 (bakalavriyat)	2026-2027	V VI	4 4
Fan/modulturi		**Ta'limtili**	**Haftadagidarssoatlari**
Majburiy		O'zbek	6

	Fan nomi	Auditoriyamashg'ulotlari (soat)	Mustaqilta'lim (soat)	Umumiy (soat)
1.	O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish	54 54	66 66	120 120

Fanning maqsadi (FM)	
FM1	**I. FANNING MAZMUNI** **Fanni o'qitishdan maqsad** - o'sib turgan daraxtzorlarda, kesilgan daraxtlarda taksatsiya hihoblash ishlarini va o'rmondan olinadigan yog'och mahsulotlarining sifat va miqdor ko'satgichlarini aniqlashni o'rgatishdir.O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish fanining o'rmon va xalq xo'jaligidagi ahamiyati, taksatsiya hisoblash ishlarida analitik geometriya usullari va O'rmondan asosiy foydalanish, xalq xo'jaligini o'rmon xo'jaligi maxsulotiga bulgan talabi, o'rmon tuzish bo'yicha O'rmon taksatsiyasi qonuniyatlari, o'rmon xo'jaligini kelajakda rivojlanish tizimlari, o'rmon xo'jalik shakllarining klassifikatsiyasini, o'rmonni kelib chiqishiga qarab xo'jalik shakllari yuzasidan tasavvurga ega bulish kerak. **Fanning vazifasi** – nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, talabalarda organik qishloq xo'jaligiga o'tishning hususiyatlari, turli tuproq-iqlim sharoitini hisobga olgan organik qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishning bosqichlarini tuzish, shuningdek yuqori samara beradigan organik dehqonchilik tizimlarini tanlash va ishlab chiqarishga tadbiq etish hamda olib borish masalalari bo'yicha amaliy ko'nikmalar shakllantirish hisoblanadi va ulardan foydalanishni ilmiy tashkil etish kabi masalalar fan bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.

Fan mazmuni	
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) **II.I. Fan tarkibigaquyidagimavzularkiradi:**	
Mashg'ulotlarshakli: ma'ruza (M)	
M1	**1 - mavzu. Kirish. O'rmon taksatsiyasining mazmuni, maqsadi va vazifalari** O'rmon taksatsiyasining mazmuni, maqsadi va vazifalari. Taksatsiyaga oid o'lchashlar va o'lchov asboblari. Daraxtlarda taksatsiya o'tkazishning nazariy asoslari. Kesilgan daraxtlarda taksatsiya o'tkazish. O'rmondan olingan yog'ochli mahsulotlarda taksatsiya o'tkazish.
M2	**2- Mavzu. Daraxtlarda taksasiya utkazishning nazariy asoslari.** «O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish» maxsus o'quv fani va uning o'rmonchilik va axoli yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish yo'nalishi talabalarini kasbga tayyorlashda katta axamiyatga ega. O'rmonlarda taksatsiya o'tkazish va ularni baholash mezonlari. Daraxtlarni taksatsiyaga oid ko'rsatkichlari; o'rtacha balandligi va diametri, yoshi, o'rmon to'liqligi, maxsuldorligini va hajmini aniqlash.
M3	**3- mavzu. Taksatsiya o'tkazish usullari** Taksatsiya o'tkazish usullari. Kesilgan daraxtlarda stereometrik usulda taksatsiya o'tkazish. Taksatsiya o'tkazishning fizik usullari. O'rmonlardan olingan mahsulotlarda taksatsiya o'tkazish. O'tin va shox-shabbalar hajmini aniqlash
M4	**4 - mavzu. O'sib turgan daraxtlarda taksatsiya o'tkazish** O'rmonzorlarda tajriba maydonlarini o'rnatish. Taksatsiya hisoblash qaydnomaisni to'ldirish. O'sib turgan daraxtlarda taksatsiya o'tkazish. O'rmonzorlar tarkibining tuzilishi. Daraxtzorlarning paydo bo'lish turlari, ularning shakli va tarkibi. Daraxtlarning o'rtacha diametri va balandligini aniqlash.
M5	**5-mavzu. Kesilgan daraxtlarda taksatsiya o'tkazish** Kesilgan daraxt tanasi bo'yicha hisoblash ishlarini aniqlashda analitik usulda formulalardan foydalanib, hajmni hisoblashdagi Guber, Smolian, Nyutona-Rikke va Simpsonlarning oddiy va murakkab stereometrik formulalar. Xisoblangan natijalarni uzaro taqqoslash. Chizmalarda tasvirlanashl.
M6	**6-Mavzu. Daraxt tanasi tur soni va shakl koeffisiyentini aniqlash** O'sib turgan daraxtlarda taksatsiya o'tkazishning xususiyatlari va uning hajmini aniqlashdagi qiyinchiliklar silindirga xos hajmi va daraxt tanasining har xil ko'rinishi, o'lchamidan olingan diametrlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar. Daraxt tanasi tur soni va shakl koeffisiyenti to'g'risidagi tushuncha va o'zaro bog'liqligi. Shiffel va Shustov formulalari.
M7	**7 - mavzu. Daraxtlarning o'sish darajasini aniqlash** Daraxtlarning o'sish darajasini aniqlashda o'rtacha model daraxtidan foydalanish. Daraxtlarning o'rtacha yoshi va mahsuldorligi (boniteti)ni aniqlash. Daraxtlar tanasi ko'ndalang kesim yuzalari va o'rmon to'liqligini aniqlash.
M8	**8-Mavzu. Daraxtzorlarda tajriba maydonlari o'rnatish. Taksatsiya-hisoblash vedomostini to'ldirish** Daraxtzorlarda tajriba maydonlarini o'rnatish. Tajriba maydonlari chegaralarida xar xil o'lchamdagi stolbalarni o'rnatish usullari. Chizmachilik ishlari. Diametr pogonalari bo'yicha mavjud daraxtlarni ishga yaroqli, yarim yaroqli va o'tinli daraxt turlariga ajratish. Taksatsiya-hisoblash vedomosti.
M9	**9-Mavzu. Daraxtzorlarning o'rtacha diametri, balandligi, yoshi va maxsuldorligini aniqlash**

	Daraxtzorlarda daraxtlarning diametrlarni 2 sm va 4 sm pog'onalar qatori bo'yicha daraxtlar miqdorini aniqlash. Diametrlarni 1,3 m balandlikdan tanlash. Daraxtzorlarning o'rtacha yoshini analitik usulda aniqlash, daraxtlar kesim yuzalaridagi mavjud halqalar soni. Daraxtlar turi bo'yicha sinflararo yoshining guruhi va sinfi. Nina bargli, archazorlar va saksovulzor yoshini aniqlash usullari. Daraxtzorlar maxsuldorligi (boniteti) to'g'risida tushuncha uning lotincha atamasi, bonitetning asosiy va qushimcha sinflari, maxsuldorlikni o'sib borish sinflari.
M10	**10-Mavzu. Daraxtzorlarning o'rtacha kesim yuzalari va o'rmon to'liqligini aniqlash** O'rtacha kesim yuzalarini aniqlashda diametrlarni o'lchash usullari, kundalang kesim yuzalarini aniqlashda diametrlarni o'lchash usullari, kundalang kesim yuzalarini aniqlashda qutb yunalishi. Kundalang kesim yuzalarini aniklashda taksatsiyaga oid o'lchov asbobi mernoy chizg'ichdan foydalanish, o'rmon to'liqligini hisoblash. Anuchin prizmalari va Makarov balandlik o'lchagichlaridan foydlanib borish tushunchalari. To'liqlik sinfi, yaruslar bo'yicha to'liqlikni alohida hisoblash, absolyut va nisbiy to'liqlik.
M11	**11-Mavzu. Daraxtzorlar zahiralari to'g'risida ma'lumot. Modul daraxti yordamida zahirani aniqlash** Zahirani aniqlashda daraxtlarni taksatsiyaga oid ko'rsatkichlariga e'tibor qaratilib,modullar yordamida daraxtlar zaxiralarini aniqlash, o'rtacha modulni aniqlash usullari. O'rtacha modulni pog'onalari bo'yicha zaxirani aniqlash, hisoblangan daraxtlar yordamida zaxirani to'g'ri va egri grafiklarda ko'rsatish, daraxtlarni zaxiralari bo'yicha sortimentlarga ajratish, zaxirani umumiy formulalar asosida hisoblash, zahirani ko'z bilan chamalab aniqlash va boshqa usullar.
M12	**12-Mavzu. O'rmon maydonlarida taksatsiya o'tkazish** Mavzuda o'rmon fondi to'g'risida tushuncha. O'rmon fondida inventarizatsiya o'tkazish, O'rmonlar maydonining kategoriyasi, o'rmon fondini o'rmon maydonlariga qarab kategoriyalariga taqsimlash tartiblari. Har xil kategoriyalarni ta'rifi (territoriya) bo'yicha tuzish. O'rmonlarni o'rmonchilik bo'limlariga va kvartallarga ajratish, texnik uchastkalarga, obxodlarga ajratish
M13	**13- mavzu. O'rmon fondi haqida tushuncha** O'rmon fondi haqida tushuncha. O'rmonlarning kvartal va videllarga bo'linishi. O'rmon xo'jaligi, o'rmonchilik bo'limlari kartalari va planshetlar tayyorlash. O'rmon xo'jaligi kartografik materiallarini tuzish. O'rmonlarda kesish uchun joy ajratish. O'rmon mahsulotining pul-tovar qiymati va bahosi.
M14	**14 - mavzu. Daraxtlarni saqlash, himoya qilish va qo'riqlash ishlarini rivojlantirish** Daraxtlarni saqlash, himoya qilish. O'rmon xo'jaliklarida o'rmonni qo'riqlash ishlarini tashkil etish. O'rmon aylanmasi va uchastkalarini taftish qilish. O'rmonchi va o'rmon ustasining vazifalari.
M15	**15-Mavzu. O'rmon xo'jaligi, o'rmonchilik bo'limi ekinzorlari karta-sxemalari va planshetlar haqida ma'lumot**

	O'rmonlarda taksatsiya hisoblash ishlarini bajarishda albatta O'rmon xo'jaligi, o'rmonchilik bo'limi ekinzorlari karta-sxemalari va planshetlar to'grisida tushuncha. Taksatsiya-hisoblash jadvalini to'ldirish, o'rmon xo'jaligida qiyin bo'lgan hududlar, ularni hisobga olishda kartografik materiallar, aerosuratlardan foydalanish.
M16	**16-Mavzu. Yog'och tarkibining makroskopik va fizikaviy tuzilishi** Yog'och tarkibi tuzilishi, lub tolalari, yadro nurining ko'rinishi, Suv yo'li va anatomik elementlari, Namlikni va mustahkamlikni aniqlash, Kundalang kesim, en tomoni kesilgan kesim, teng uzagidan bo'lingan kesim, Lub tolalarining vazifalari, Quritishning tabiiy usuli, Yillik halqalar bo'yicha davrlarni aniqlash, Yillik halqalar soni.
M17	**17-Mavzu. O'rmon tuzish va uning huquqiy asoslari.** O'rmon tuzish zaruriyati va o'rmon tuzish tushunchasi, O'rmon tuzish ishlarida mahalliy tashkilotlarning o'rni, Tajriba maydonlarining O'rmon tuzishdagi o'rni, O'rmon tuzishning huquqiy asoslari, Uzbekiston Respublikasida o'rmon tuzish ishlari.
M18	**18 - mavzu. O'rmon tuzishda tayyorgarlik ishlari. O'rmonlarni qaytadan tiklanish** O'rmon tuzishda tayyorgarlik ishlari. O'rmon tuzish ishlarida ekspeditsiya boshlig'ining vazifasi. O'rmonlarni kvartallarga bo'lish usullari. Tayyorgarlik ishlarini bajarish bo'yicha hisobot. O'rmonlarni qaytadan tiklanishini rejalashtirish. O'rmon tuzish loyihasi. O'rmon xo'jaligini tashkil etishda o'rmon tipologiyasi.
M19	**19- mavzu. O'rmonning yetilganligi va mahsuldorligi** O'rmonning texnik yetilishi. Qaytadan yetilgan o'rmon. O'rmon xo'jaligi ishlab chiqarish davrida sharoitning ta'siri. O'rmon-tabiiy ko'payishi va sanitar ahvoli.
M20	**20- mavzu. O'rmon xo'jaligining nazariy asosidagi texnikaviy shakli** O'rmon xo'jaligini mahsuloti bo'yicha shakli. O'rtacha yog'och tanasiga ega bo'lgan xo'jalik shakli. Yoppasiga lesosekali xo'jalik shakli. Ekstensiv-tanlash usulidagi xo'jalik shakli.
M21	**21-Mavzu. O'rmon tuzish ishlarida tabiiy sharoitlarni o'rganish va O'rmon inventarizatsiyasi** O'rmon xo'jaligini tuzilishi va asosiy maqsadi, o'rmondan oqilona uzluksiz foydalanish. O'rmondan foydalanish va O'rmon xo'jaligini tashkil qilish, Mavzuda o'rmon guruhlarining xususiyatlari, ularning bajarishi zarur bo'lgan vazifalari, o'rmondan foydalanish fondi, o'rmonlarni himoya etish qobiliyatiga qarab kategoriyalarga va boshqa vazifalar.

M22	**22-Mavzu. O'rmon** tuzish obyekti. **O'rmon** tuzish ishlarini razryadlari va **me'yorlari** O'rmon tuzish obyekti, uni ma'muriy-xo'jalikka bo'linishi. O'rmon tuzish ishlari korxonasi, ekspeditsiyalar, o'rmon tuzish ishlari partiyasi, Kelajak va bir yillik rejasi. O'rmon tuzish ishlari uchun tayyorgarlik ishlari, O'rmon tuzish ishlari kengashi. O'rmon tuzish ishlarini aniqlagichi, razryadlari, Ishni topshirish va tekshirishni o'tkazish vaqti. O'rmon tuzish ishlarini qaytarilishi va uni o'ziga xos xususiyatlari. O'rmonlarni tekshirish. O'rmon tuzish ishlari xujjatlari.
M23	**23-Mavzu. Kartografik materiallar va taksatsion qaydnomalarni to'ldirish** O'rmon tuzish kartografik materiallarini o'rganish, O'rmon planshetlarini tuzish, O'rmonchilik bo'limlari ekinzorlari kartalari va o'rmon xo'jaligining karta-sxemasini tayyorlash xamda chizmachilik ishlarini bajarish. Kartografik materiallarda O'rmon xo'jaligining chegaralari, bo'limlari, kvartallari va ularning maydonlarini belgilash. Karta-sxemalarni tayyorlashda foydalaniladigan masshtablar. Daraxtzorlarni taksatsiyaga oid o'lchamlarini jadvallarga tushirish.
M24	**24-Mavzu. O'rmondan asosiy foydalanish va uning hajmini aniqlash** Asosiy foydalanish haqida tushuncha. O'rmon xo'jaligini tashkil etish asoslari. O'rmondan oraliq foydalanish. O'rmondan asosiy foydalanish, asosiy foydalanish maqsadida daraxt kesish va uning hajmlarini aniqlash. Hisobga olingan lesosekani zahira va maydon bo'yicha hajmini aniqlash. Uzbekiston o'rmon xo'jaliklarida yog'och maxsuloti olish uchun ekiladigan asosiy daraxt turlari. Yog'och sanoatida yog'och resurslaridan keng foydalaniladigan ninabargli va yaproqbargli daraxt turlari. Ularning tarqalish mintaqalari, yog'och resurslari, yog'ochini tuzilishi va morfologik belgilari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar: Amaliy (A) Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi.

A1	Kesilgan daraxtlarda taksatsiya o'tkazish
A2	O'rmondan olingan yog'och maxsulotlarida taksatsiya o'tkazish.
A3	Tajriba maydonlarini tanlash va ularni o'rnatish.
A4	Daraxtzorlarning o'rtacha yosh sinfini aniqlash.
A5	Daraxtzorlar tarkibini aniqlash.
A6	Daraxtzorlar zahirasini aniqlash.
A7	O'rmonda daraxt kesishning tayyorgarlik ishlari.
A8	Taksatsiya hisoblash varaqalaridagi zahiralarning bog'liqligini tekshirish
A9	Taksatsiya hisoblash varaqalaridagi maydonlarning bog'liqligini tekshirish.
A10	Taksatsion hisoblash varaqalari yordamida o'rmonning to'liqligini aniqlash.
A11	Taksatsion hisoblash varaqaari yordamida o'rmonning tarkibini aniqlash.
A12	Taksatsion hisoblash varaqalari yordamida daraxtzor zahirasini aniqlash.
A13	Taksatsion hisoblash varaqalari yordamida daraxtzor yillik o'sishni aniqlash.
A14	Xo'jalik bo'limlarini o'rnatish.
A15	O'rmon tuzishning dala ishlari.
A16	O'rmon tuzishning kameral ishlari.
A17	Kvartallar chegaralarini belgilash va ustunlarni o'rnatish.
A18	O'rmon xo'jaligi planshetlari va karta sxemalarini tayyorlash.
A19	O'rmon tuzish ishlarini bajarishda aerosiyomkalardan foydalanish.
A20	O'rmon tuzish ishlarida foydalaniladigan zamonaviy texnologiyalar
A21	O'rmondan asosiy foydalanishning miqdorini hisoblash.
A22	O'rmondan qo'shimcha foydalanish tarmoqlarini baholash.
A23	O'romnning yetilganligi va uni baholash ko'rsatkichlari.
A24	Kesish uchun ajratilgan maydonlardagi hisoblash ishlarini bajarish
A25	Yillik kesish ishlari bo'yicha reja tuzish.
A26	Daraxtzorlarni qaytadan tiklash va sanitar kesishni loyhalashtirish.
A27	Daraxt kesishda foydalaniladigan benzinli arralar haqida malumot.
A28	Daraxt kesishda foydalaniladigan elektr arralar haqida malumot.
A29	Daraxt kesishdagi zamonaviy texnikalar.
A30	Daraxt kesishdagi zamonaviy texnalogiyalar.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular

"O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish" fani bo'yicha mustaqil ta'lim va ishlarning kalendar tematik rejasi

№	Mustaqilta'limmavzulari
1.	Daraxtlarning kundalang kesim yuzalarini aniqlash bo'yicha balandlik darajasini aniqlash.
2.	Aniqlangan ko'rsatkichni daraxt turlari bo'yicha o'rganib chiqish.
3.	Yog'och hajmini fizikaviy usulda aniqlash.
4.	O'rmon bilan qoplangan va hali o'rmon tashkillashtirilmagan maydonlarni taqqoslash.
5.	Redina va progalina maydonlarini o'rganib chiqish.
6.	Bog'lar, uzumzorli maydonlarda taksatsiya hisoblash ishlarini o'rganish.
7.	Taksatsiya vaqtida o'rmon yo'llarini hisobga kiritish.
8.	O'rmon osti o'simliklar dunyosini o'rganib chiqish.
9.	O'rmonlarni guruxlarga ajratish makqsadi va vazifalari.
10.	O'rmon xo'jaligining texnikaviy shakllari.
11.	O'rmonning yetilganligi va uning turlari.
12.	O'rmon xo'jaligini iqtisodiy va tabiiy sharoitlarini o'rganish.
13.	. O'rmon xo'jaligining hozirgi holatini baholash.
14.	O'rmonlarni kvartallarga bo'lish va uni tashkil etish.
15.	O'rmon taksatsiyasi va o'rmon inventarizatsiyasi.
16.	O'rmondan asosiy foydalanish.
17.	Yuqori va quyi o'rmon omborxonalari.

18.	O'rmon yog'och maxsulotlarini tashishni tashkil etish va transport vositalari.
19.	O'rmon yo'llari tasnifi, ularni qurish tamoyillari va foydalanish.
20.	O'rmon yo'llarida yog'och tashishni tashkil etish.
21.	O'rmonning yetilganligi va uni baholash.
22.	O'rmonda lesoseka maydonini belgilash.
23.	Forvayder va ulardan foydalanish.
24.	O'rmon tuzish ishlarining kameral ishlari.
25.	O'rmon tuzishning dala ishlari.

"O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish" fani bo'yicha mustaqil ta'lim mavzulari uning mazmunini yoritish maqsadida tanlangan va talabada shu haqida bilim va ko'nikmalarni shakllantirish nazarda tutilgan. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan mavzularni normativ-huquqiy hujjatlar va o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish, ilmiy maqola, tezislar tayyorlash, amaliyotdagi mavjud muammolarni yechimini topish, fanning dolzarb muammolarini qamrab oluvchi loyihalar tayyorlash, o'rganilayotgan mavzu bo'yicha asosiy ilmiy adabiyotlarga annotasiya yozish kabi ko'rinishdagi ishlarni bajarish tavsiya etiladi.Keltirilgan mavzularning har biri to'g'risida talabalar qay tarzda o'zlashtirish, bilim va ko'nikmasiga ega bo'lish mexanizmi fanning sillabusida ochib beriladi.

3	**VI. Fanni o'zlashtirishining natijasida (shakllangan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - **"O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish"** fanidan talabalar- O'rmon taksatsiya va o'rmon tuzish fanining o'rmon va xalq xo'jaligidagi axamiyati, taksatsiya hisoblash ishlarida analitik geometriya usullari. O'rmon guruxlari va o'rmondan asosiy foydalanish, xalq xo'jaligini o'rmon xo'jaligi maxsulotiga bo'lgan talabi, o'rmon tuzish bo'yicha O'rmon taksatsiyasi qonuniyatlari, o'rmon xo'jaligini kelajakda rivojlanish tizimlari, o'rmon xo'jalik shakllarining klassifikatsiyasini, o'rmonni kelib chiqishiga qarab xo'jalik shakllari to'g'risida ***tasavvurga va bilimga ega bo'lishi kerak;*** - **"O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish"** taksatsiyaga oid qaydnomalarni to'ldirish, daraxtlarda o'sish ko'rsatkichlarini aniqlash, daraxtzorlar zaxiralarini aniqlash, daraxt kesish maydonlarini belgilash va o'rnatish, o'sib turgan daraxtlarda va kesilgan yog'ochlarda hisoblash ishlarini bajarish, taksatsiya hisoblash ishlarini bajarishda matematik hisoblashlar va trigonometrik chizmachilik ishlarini bajarish, o'rmon daraxtzorlarida ko'z bilan chamalab taksatsiya o'tkazish, o'rmonzorlardan tajriba maydonlarini tanlash va o'rnatish, kesish ishlarida me'yoriy hujjatlarni tayyorlash **ko'nikmalariga ega bo'lish; (ko'nikma)** - tuproqqa ishlov berish, ekinlarni almashlab ekish, begona o'tlarga qarshi kurashga tatbiq etilayotgan zamonaviy resurste-jamkor texnologiyalar, ekinlarni sug'orishga tatbiq etilayotgan innovasion suvtejamkor texnologiyalar va ulardan foydalanish samarasini oshirish bo'yicha yangi bilim, ko'nikma va **malakasiga ega bo'lishi kerak. (malaka)**
4	**VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari** • Ma'ruzalar; • Interfaol keys-stadilar; • Seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • Guruhlarda ishlash; • Taqdimotlarni qilish; • Individual loyihalar; • Jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar; • Ko'chmadarsmashg'ulotlari.
5.	**VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

6.ASOSIY ADABIYOTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. Annika Kangas., Matti Maltamo. Forest inventory. USA. Springer. 2006.
2. Qalandarov M,M. O'rmon taksatsiyasi. Toshkent Cho'lpon. 2014.
3. Qalandarov M,M. O'rmon taksatsiyasi va yog'ochshunoslik. Toshkent Cho'lpon, 2017.

QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR

1.Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 56 b.

2. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "O'zbekiston" NMIU, 2017.-47 b.

3. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 485 b.

4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy taxlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-xar bir raxbar faoliyatining kundalik qoidasi bulishi kerak. "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 103 b.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlaitirish bo'yicha xarakatlar strategiyasi tug'risida" gi PF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun xujjatlari tuplami, 2017 y., 70-modda

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 11 may 5041- son « O'zbekiston Respublikasi O'rmon xo'jaligi davlat qumitasini tashkil etish to'g'risida»gi Farmoni

7. « O'rmon to'g'risida » gi O'zbekiston Respublikasi qonuni 2018

8. Qalandarov M.M., Qayimova A., Saloxiddinov F.M. O'rmon taksatsiyasi fanidan amaliy mashg'ulotlar uchun uslubiy qullanma Toshkent, 2005.

9. Usmanov K.A., Qalandarov M M, O'rmon taksatsiyasi fanidan amaliy laboratoriya mashg'ulotlari uchun uslubiy kursatma, 1999.

AXBOROT MANBAALARI

18.www.gov.uz- Uzbekiston Respublikasi xukumat portali.

19.www.lex.uz - Uzbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.

20. www.zeonct.uz 21 .www.agrar.uz 22. www.kitoblar.uz 23. www.kutubxona.uz 24.www.booksee.org 25.www.soil science 26.www.soil mapping

7.	Fan dasturi Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Kengashining 2024yil "24" avgustdagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** Sh.T.Xoliqulov– Sharof Rashidov nomidagi SamDU, «Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar» kafedrasi professori, qishloq xo'jalik fanlari doktori
	Taqrizchilar: T.Ortiqov – biologiya fanlari nomzodi, dotsent. V.Niyozov– Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti "Geomatika muhandisligi" kafedrasi katta o'qituvchisi, t.f.f. d.

Universitetning 2024-yil 16- avgustdagi 301-ij buyrug'iasosida fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma'sul ishchi guruhi:

Rais - **Sh.T.Xoliqulov.**

Kafedra mudiri: **Sh.T.Xoliqulov**
Institut o'quv uslubiy kengash raisi: **Sh.Mamasov**
Institut direktori: **T.F.Rajabov**
Sh. Rashidov nomidagi SamDU O'quv ishlari bo'yicha 1-prorektor: **A.S. Soleyev**

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti 60820100 – O'rmonchilik va aholi yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish" fanidan tayyorlangan fan dasturiga

ICHKI TAQRIZ

60820100 – O'rmonchilik va aholi yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish ta'lim yo'nalishi talabalari uchun **"O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish"** fani 5-6 - semestrda rejalashtirilgan bo'lib, unda ma'ruza amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari mavzulari tasdiqlangan fan dasturi asosida, mavzular ketma-ketligi biri-birini to'ldirib, fanning barcha bo'limlarini qamrab olgan. Mustaqil ta'lim mavzulariga alohida e'tibor berilgan. Unda talabalar mustaqil ta'lim mavzularni bajarishlarida fanning bo'limlaridagi mavzular bo'yicha topshiriqlarni bajarishi orqali bilim va ko'nikmalarni shakllantirishiga alohida etibor qaratilgan. Fan dasturini tuzishda muallif fanning maqsadi, vazifasi, fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar, ta'lim natijalariga e'tibor qaratgan. Shuningdek fanni baholashda kredit mezoni va tartibi, darsdagi faolligi, mustaqil ta'lim topshiriqlari, bajarish bosqichlari ularga ajratilgan ballari keltirilgan.

Xulosa qilib aytganda 60820100 – O'rmonchilik va aholi yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish ta'lim yo'nalishi uchun **"O'rmon taksatsiyasi va o'rmon tuzish"** tuzilgan ushbu fan dasturi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan qo'yilgan talablarga to'liq javob beradi va uni foydalanishlari uchun tavsiya etaman.

Tuproqshunoslik va agrobiotexnologiyalar kafedrasi, dotsenti: **T.Ortiqov**